

TOEKOMSPACT VOOR DE VLAAMSE INDUSTRIE

23.03.2024

.AGORIA Vlaanderen

Fevia
Vlaanderen

VOORWOORD

De industrie is onontbeerlijk voor het dynamische, welvarende Vlaanderen dat we vandaag kennen. Door onze open economie en sterke innovatie is het verhaal van Vlaanderen een verhaal van industriële ontwikkeling, internationale handel en talent.

De Vlaamse industrie is niet alleen een fundamentele pijler voor welvaart en werkgelegenheid, maar ook een essentiële factor voor de aantrekkelijkheid van onze regio als investeringslocatie. Zo is de industrie goed voor bijna een kwart van alle bedrijfsinvesteringen, zowat de helft van alle investeringen in onderzoek en ontwikkeling en ruim 1,1 miljoen directe en indirecte jobs. Grote, middelgrote en kleine bedrijven vormen samen het industrieel weefsel van Vlaanderen.

In het midden van ingrijpende technologische, economische en geopolitieke veranderingen staat de industrie meer dan ooit centraal in cruciale maatschappelijke vraagstukken. Ondanks haar waardevolle rol staat de sector onder toenemende druk. Factoren zoals groeiend

protectionisme, geopolitieke instabiliteit, diepgaande marktverstoringen, en een steeds complexere en aangroeiende regelgeving, vormen bedreigingen voor de duurzame toekomst van onze industrie. De beleidsontwikkelingen in andere economische machtsblokken hebben directe gevolgen voor de Europese economie en vereisen een doortastende aanpak.

Met het oog op de cruciale rol van de industrie in de aanpak van fundamentele uitdagingen, zoals digitalisering, circulariteit, verduurzaming en decarbonisatie van de economie, klimaatverandering, energietransitie en open strategische autonomie, is een veerkrachtige en sterke industrie van essentieel belang. Als antwoord op deze uitdagingen en kansen, pleit het Vlaams Industrieforum in dit toekomstpact voor een krachtige en langdurige beleidsfocus op de industrie, met bijhorende langetermijnvisie. Niet slechts voor een kortstondige periode, maar gedurende meerdere legislaturen. Een sterke industrie is namelijk een onmisbaar fundament voor een sterke en weerbare economie en maatschappij.

Een sterke industriële regio zet in op 5 bouwstenen:

1. Concurrentievermogen en internationale handel
2. Investeringen en rechtszekerheid
3. Innovatie
4. Talent
5. Energie, klimaat en circulaire transitie

Het veiligstellen van onze industriële toekomst, en dus onze welvaart, kan noch de industrie, noch de overheid alleen. De toekomst maken we samen.

Het Vlaams Industrieforum met de Vlaamse regering en de vier grootste industriële sectorfederaties – Agoria Vlaanderen (technologie), essenscia Vlaanderen (chemie en life sciences), Fedustria (textiel, hout en meubel) en Fevia Vlaanderen (voeding) – heeft zich in het verleden bewezen als een waardevol partnerschap voor gezamenlijke hervormingen en nuttig overleg.

Vandaar het belang om deze samenwerking met deze partners voort te zetten in de komende legislaturen, en gezamenlijk concrete stappen te zetten op deze vijf cruciale domeinen.

Gezamenlijk smeden we een veerkrachtige industriële toekomst voor Vlaanderen.

Met dit Toekomstpact voor de Vlaamse industrie reiken de belangrijkste industrie-federaties én de Vlaamse regering elkaar de hand om **samen een industrieel beleid uit te tekenen en uit te voeren op lange termijn. Dit moet onze Vlaamse industrie verder doen groeien**, door het concurrentievermogen te versterken, investeringen aan te trekken en meer talent aan te boren. Het moet toelaten dat bedrijven kunnen opereren en investeren in een werkbaar, rechtszeker en voorspelbaar kader, waarin innovatie en talent alle kansen krijgen en we samen de omslag kunnen maken naar een competitieve, CO2-arme en circulaire industrie.

CONCURRENTIE- VERMOGEN EN INTER- NATIONALE HANDEL

De meest recente cijfers van Flanders Investment & Trade (FIT) tonen aan dat het aantal buitenlandse investeringen in Vlaanderen op een zeer hoog niveau zit. Dit is echter geen garantie voor de toekomst. Het blijft dus belangrijk om Vlaanderen te positioneren als aantrekkelijke investeringsregio waar bedrijven eerlijk kunnen concurreren met andere regio's en landen. Dit impliceert dat er niet alleen op het Vlaamse en federale niveau maatregelen moeten worden genomen, maar dat ook op het Europese én internationale toneel enkele hervormingen zich opdringen.

Daarenboven is Vlaanderen een open economie die een grote mate van haar welvaart te danken heeft aan haar wereldwijde export, waarvan 1 op de 3 jobs in Vlaanderen afhankelijk is. Een ambitieus handelsbeleid opent niet alleen nieuwe buitenlandse markten, het zorgt ook voor de verdere versterking in bestaande markten en laat diversificatie van handelsstromen toe om minder strategisch afhankelijk te zijn van welbepaalde landen. Daarbij kan ook de circulaire economie als bijkomende hefboom worden gebruikt. Dit maakt onze bedrijven minder kwetsbaar en laat hen toe om internationaal te groeien. Het is daarom belangrijk dat de Europese Unie streeft naar een ambitieuze maar eveneens evenwichtige aanpak omtrent handels- en investeringsakkoorden die in reciprociteit voorzien.

Na dertig jaar heeft de interne markt een nieuw (politiek) momentum nodig. De EU moet de verdieping en verbreding van de

Europese interne markt, gekoppeld aan een sterk industrieel beleid, bovenaan de politieke agenda zetten in de beleidsperiode 2024-2029. Dit omvat goederen, diensten, energie, digitalisering, overheidsinvesteringen en aanbestedingen, geschoolde arbeidskrachten, het faciliteren van nieuwe afvalstromen binnen de circulaire economie, enzovoort. Dit alles gestoeld op een sterker intern gelijk speelveld. De EU lanceerde begin 2023 ook haar EU Green Deal Industrial Plan om een internationale voortrekkersrol op het vlak van klimaatneutrale technologieën op te nemen, waar ook Vlaanderen zijn schouders verder onder zet.

Verder moet de EU erover waken dat (naburige) lidstaten elkaar niet op een oneerlijke manier beconcurreren om investeringen aan te trekken of marktdeelnemers kunstmatig in een gunstigere positie te brengen. In een gezonde markt vindt concurrentie plaats tussen competitieve bedrijven binnen een helder en eerlijk kader dat een gelijk speelveld garandeert. Dat geldt des te meer voor een kleine en dichtbevolkte regio als Vlaanderen met veel industrie en weinig ruimte, waar stringente Europese milieu- en klimaatregels de concurrentiepositie van de industrie meer en meer verzwakken. Meer flexibiliteit op lidstaat- of deelstaat-niveau is nodig zodat de industrie eigen verantwoordelijkheden kan nemen en met oplossingen kan blijven komen.

Qua concurrentievermogen, speelt vooral de meervoudige kostenhandicap een grote rol alsook de overdreven regulering en

administratieve lasten, zeker ook voor KMO's. Het is van cruciaal belang dat de federale regering de loonkostenhandicap ten aanzien van onze belangrijkste buurlanden en handelspartners opnieuw wegwerkt. Ons land kan soms moeilijk concurreren met andere landen binnen Europa en Europa kan soms moeilijk concurreren met Azië en de VS.

Vlaanderen kent een hoge arbeidsproductiviteit, maar de groei ervan vertraagt. Gezien het belang van deze arbeidsproductiviteit, onder andere voor onze competitiviteit en concurrentievermogen, hebben we nood aan maatregelen die snel en doortastend zijn.

Engagements

- We zetten ons verder in om Vlaanderen wereldwijd **op de kaart te zetten als aantrekkelijke en innovatieve investeringsregio**, zowel om handel te promoten, maar ook om investeringen en talent aan te trekken. Dit is de kerntaak van FIT en zij zal dit – samen met haar structurele partners – blijven doen. De Science & Technology Offices spelen daarin een belangrijke rol.
- Vlaanderen stuurt erop aan dat België meer inzet op **handelsverdragen**. Zo veel mogelijk verdragen dienen landsbreed geratificeerd te worden.
- We pleiten **voor vrije handel, maar ook voor eerlijke handel**. Zorg er daarbij voor dat de Europese buitengrenzen voldoende worden gecontroleerd, zodat ingevoerde goederen aan dezelfde strenge productnormen voldoen als eigen producten.
- Vlaanderen moet waken over de verdieping en verbreding van de **Europese interne markt** als bouwsteen voor de concurrentiekracht van Vlaanderen. Hierbij moeten we ook aandacht hebben voor het teveel aan reguleringen en rapporteringsverplichtingen die de vrije markt verstoren. Overregulering zonder doel moet aangepakt worden.

- Vlaanderen zal binnen een Europese context blijven hameren op de noodzaak aan een **gelijk speelveld**. We zetten ons in voor eerlijke concurrentie tussen de lidstaten van de EU.

Vlaanderen zal er in dat kader voor pleiten om het huidige Temporary Crisis and Transition Framework (TCTF), dat in het leven werd geroepen om de impact op de economie van de inval van Rusland in Oekraïne te verzachten, vervroegd stop te zetten.

- Vlaanderen hamert er ook op dat Europa zich moet kunnen meten met andere delen van de wereld qua concurrentiekracht en stuurt aan op **Europese financieringssteun voor de industrie**, waarbij het Europese speelveld niet wordt verstoord. Ook kmo's die internationaal opereren moeten hiervoor in aanmerking komen. Dergelijke Europese steun moet toegekend worden op basis van het excellentieprincipe waarbij bedrijfsprojecten ondersteund worden op basis van merites, en niet op basis van welvaartsniveau van de regio waarin het bedrijf gevestigd is of op basis van geografische spreiding.
- We voeren een **competitiviteitsreflex** in op alle beleidsniveaus.

INVESTERINGS- EN RECHTSZEKERHEID

Investeringsen, zowel door buitenlandse als reeds in Vlaanderen gevestigde bedrijven, zijn ontzettend belangrijk om onze welvaart te garanderen. Via Flanders Investment & Trade (FIT) werkt Vlaanderen verder aan de weg om onze regio aantrekkelijk te maken in het buitenland.

De aantrekkelijkheid van een regio wordt mee bepaald door rechtszekerheid, een robuust vergunningenbeleid en de snelheid van procedures. Deze principes dienen te

allen tijde te worden gegarandeerd en vooropgesteld te worden. Zo bestendigen we onze Vlaamse reputatie als interessante investeringsregio.

Ook de veelheid aan en de complexiteit van regelgeving speelt een belangrijke rol in de investeringsbeslissingen van bedrijven. We hebben er daarom alle belang bij om Vlaanderen te positioneren als industrie-vriendelijke regio waar administratieve eenvoud centraal staat.

Engagements

- We schrijven als industrieforum aan een **langetermijnvisie met betrekking tot de industrie in Vlaanderen** en dragen deze continu uit richting binnenlandse en buitenlandse investeerders. We zorgen ervoor dat deze strategie breed gedragen wordt zodat ze de tand des tijds kan doorstaan. Bij Europa bepleiten we actief de bewerkstelling van deze strategie.
- Vlaanderen werkt verder aan een juridisch robuust en proportioneel **vergunningen-, milieu- en omgevingsbeleid**, met rechtszekerheid voor investeringscycli op lange termijn.
- We zetten in op eenvoud, **snelheid, efficiëntie en degelijkheid** en maken een prioriteit van de stroomlijning van omgevingsvergunningen.
- We vermijden **goldplating bij omzetting van Europese regelgeving**. We gaan niet strenger dan noodzakelijk is. Onnodige rapportering en administratieve lasten zijn te vermijden.
- Vlaanderen laat zich **proactief op Europees niveau horen**. Vlaanderen is een dichtbevolkte regio, waardoor bepaalde Europese regelgeving een enorme uitdaging betekent voor onze regio, bijvoorbeeld rond de EU-habitatrichtlijn, de EU-kaderrichtlijn water, of de natuurherstelwet. We streven naar coherente beleidsdoelstellingen over sectoren en bestuursniveaus heen.
- Vlaanderen streeft actief naar Europese, federale en Vlaamse wetgeving met **haalbare doelstellingen** en zonder juridische containerbegrippen die een globale belangenafweging in de individuele vergunningsverlening onmogelijk maakt.

INNOVATIE

Vlaanderen is een innovatieleider binnen het Europese "Regional Innovation Scoreboard (RIS)". We willen Vlaanderen laten doorstoten tot de top 5 van innovatieve kennisregio's in Europa, zoals gedefinieerd door het RIS. Onze kennisinstellingen, bedrijven en onderzoekscentra staan vaak mee aan de wieg van baanbrekend onderzoek en innovaties. Dat moeten we blijven stimuleren. Vlaanderen heeft gerenommeerde en sterke

kennisinstellingen en innoverende bedrijven, maar het onderzoek dat in de schoot van de kennisinstellingen gebeurt, vindt nog te weinig zijn weg naar het Vlaamse bedrijfsleven en kmo's. Meer aandacht voor kennisverspreiding en valorisatie is dus nodig. Ook dit is een kwestie van samenwerken tussen alle partners in het innovatie ecosysteem, van klein tot groot.

Engagementen

- Het engagement om **3% van het BBP (Bruto Binnenlands Product)** uit te geven aan **Onderzoek & Ontwikkeling (O&O)** blijft ongewijzigd. Dankzij de industrie wordt de 3%-norm gehaald. Belangrijk blijft weliswaar dat ook de Vlaamse overheid het groeipad richting de **1%-norm voor overheidskredieten** aanhoudt, waarbij ook de kwaliteit van het beleid en de investeringen belangrijk is.
- Samenwerken is essentieel om **top resultaten** te behalen. Het blijft dus belangrijk om verder in te zetten op een **klimaat waarin samenwerkingen en kennisuitwisselingen tussen academische instituten, kennis- en onderzoekscentra en het bedrijfsleven worden gestimuleerd**. Daarnaast zullen de federaties mee hun leden informeren en sensibiliseren tot het beschermen van de innovatieve kennis door onder andere patenten, licenties en bescherming van merken.
- **We beschermen de Vlaamse belangen** wanneer een ander beleidsniveau beslissingen zou nemen die ingaan tegen de Vlaamse ambities om onderzoek en innovatie verder te ontwikkelen.
- Vanuit de Vlaamse regering en industrie vragen we dat het **gunstig fiscaal beleid inzake O&O op federaal niveau behouden blijft en versterkt wordt**, zowel voor onze bedrijven als voor onze onderzoeksinstellingen.
- We zorgen voor **voldoende valorisatie** van basisonderzoek in industriële activiteit.
- We sporen bedrijven aan een **cybersecurity-plan op te stellen**.

TALENT

De Vlaamse werkzaamheidsgraad bedroeg 77% in 2023, slechts 3% verwijderd van de 80%-doelstelling. Het is al vaak gezegd en herhaald, onze kennis is onze belangrijkste grondstof. Het is daarom van essentieel belang dat we de krapte op de arbeidsmarkt aanpakken, onze werkzaamheidsgraad opkrikken en jongeren warm maken voor een job in de industrie. We hebben

met andere woorden nood aan een activerend en future-proof arbeidsmarkt-beleid dat volop de kaart trekt van STEM, samenwerking met het bedrijfsleven via o.a. duaal leren en duaal lesgeven en levenslang leren. In Vlaanderen kiest ongeveer één op vijf jongeren die zich voor het eerst inschrijven in het hoger onderwijs, voor een STEM-opleiding. Dat móét hoger.

Engagementen

- We zetten op alle beleidsniveaus en met alle stakeholders meer in op de **activering van niet-actieven** en de re-integratie van langdurig zieken. Daarbij is het ook cruciaal dat ondernemingen verder actie ondernemen om vroegtijdige uitval te voorkomen en inclusieve werkvloeren te bevorderen.
  - Aanvullend op de activeringsmaatregelen en interregionale mobiliteit wordt **economische migratie van buiten de EU gericht ingezet** voor geschoolde werknemers en knelpuntfuncties.
  - We brengen Vlaanderen aan de top van Europa wat betreft **de instroom in STEM-richtingen** en zorgen voor voldoende STEM-geletterdheid bij de verschillende leeftijden en in alle richtingen in het secundair onderwijs. Elke leerling moet bij het afstuderen van de middelbare school basiscompetenties STEM hebben en er moet worden ingezet op STEM-cursussen voor onderwijzend personeel. Bovendien blijven we investeren in de verdere opwaardering van het beroeps- en technisch onderwijs.
  - We stimuleren een cultuur van **levenslang leren** en zorgen ervoor dat leren, professionaliseren en bijscholen in ons DNA komt te zitten. We promoten maximale bewustwording van burgers over mogelijkheden om te leren, onder andere door het inzetten van de Vlaamse Opleidingsincentives en door het inzetten van de opleidingshefbomen waarover ondernemingen en sectoren beschikken.
  - We moedigen bedrijven aan om hun personeel om- en bij te scholen en de nodige **digitale en groene vaardigheden** te laten verwerven. Omarm nieuwe technologieën zoals Artificiële Intelligentie, ondersteun bedrijven om met deze nieuwe technologieën aan de slag te gaan, en integreer ze maximaal in het opleidingsaanbod zodat alle Vlamingen ermee aan de slag kunnen.
- We zorgen voor een intensieve samenwerking met bedrijven in het kader van **duaal leren en duaal lesgeven**, zodat jongeren doorheen hun leerloopbaan kennis maken met de werkvloer en warm gemaakt worden voor een job in de industriesectoren.

- Met het vernieuwde FTI (Flanders Technology & Innovation) willen we de **Vlaming en jongeren bekend laten maken met excellente innovaties** die hier worden ontwikkeld om maatschappelijke problemen op te lossen én hen zo te enthousiasmeren om te kiezen voor onderzoek en STEM. Want, de oplossingen van morgen, komen van de jongeren van vandaag.
- We pakken de krapte op de arbeidsmarkt aan door **alle talenten te benutten**. Werk moet meer lonend worden. We vragen aan de federale overheid dat de werkloosheidsuitkering in de tijd beperkt wordt.

ENERGIE, KLIMAAT & CIRCULAIRE TRANSITIE

Er is nood aan voldoende beschikbare en competitieve koolstofarme energie om de transitie van de industrie en maatschappij te realiseren. Dit vereist een gedifferentieerde energiemix waarbij verschillende technologieën zonder uitsluitingen en technologie-neutraal worden ingezet, wat dus ook kernenergie betekent. Bovendien moet er verder worden ingezet op technologische ontwikkelingen om deze transitie mogelijk te maken. Daarnaast maken we de omslag van een lineaire naar een circulaire economie met

als doel een ecosysteem met duurzame productie en consumptie. Innovatie en steun zijn daarbij essentieel om de industrie te laten innoveren en tegelijkertijd competitief te houden.

Daarenboven is blijvende inzet belangrijk om de energie-efficiëntie van bedrijven te maximaliseren en hun impact op het klimaat te minimaliseren, zoals wordt gedaan met onder andere de energiebeleidsovereenkomsten.

Engagementen

- We zetten verder in op de energienorm. Om elektrificatie te bevorderen waken we er over dat er **geen nieuwe beleidskosten worden opgenomen in de elektriciteitsfactuur voor bedrijven in Vlaanderen** en streven we naar een verdere inperking. Dit betekent ook geen oversubsidiëring van investeringen die zichzelf reeds hebben terugverdiend. We vragen aan de federale overheid om de nodige maatregelen te nemen om de energiebevoorrading te verzekeren, en de energiekost (en specifiek de transmissiekosten) te beheersen in vergelijking met onze buurlanden.
- We zorgen voor een **circulair ecosysteem waar de industrie een integraal deel van uitmaakt**, zodat we onze afhankelijkheid van specifieke landen drastisch kunnen afbouwen en creëren een interne markt voor afvalstromen waardoor afval (bv. inzake textiel) niet langer uitgevoerd wordt, maar hier verwerkt en gerecycleerd kan worden. De wetgeving moet deze doelstelling mee ondersteunen.
- We pleiten bij het federale niveau voor een **taxshift met minder lasten op arbeid**, die tegelijk duurzaamheid aanmoedigt en onze competitiviteit vrijwaart.
- We maken werk van een **gedifferentieerde energievoorziening** in Europa en voor een **gedifferentieerde toeleveringsketen**.
- Meer specifiek pleiten we ervoor om **volwaardig rekening te houden met koolstofarme brandstoffen en energiedragers** (waaronder kernenergie en koolstofarme waterstof) bij alle energie- en klimaat(sub)doelstellingen.
- De Vlaamse Regering is niet akkoord met het voornemen van de Europese Commissie om een tussentijdse klimaatdoelstelling van 90% tegen

2040 in te voeren. We roepen de andere regeringen in dit land en andere belanghebbenden op om dezelfde houding aan te nemen zodat we **maximaal kunnen wegen op de Europese besluitvorming**.

- **We vertrouwen op de creativiteit en het ondernemerschap van bedrijven** om hun productie te verduurzamen en de ondersteunende functie van de overheid, ook in wetgeving. Innovatiesteun blijft daarbij essentieel.
- De Vlaamse Regering start in 2024 met een proefproject voor een transitie-instrument om de uitrol van klimaattechnologieën in de Vlaamse industrie te versnellen. Voor dit proefproject wordt 70 miljoen euro voorzien.
- We zorgen voor een **passend gewicht van duurzaamheids-, circulariteits-, en veerkrachtcriteria in overheidsopdrachten**, conform de bestaande nationale en Europese kaders. Wat we kopen wordt even belangrijk als hoe we kopen. Vandaag zijn gunningscriteria te veel gefocust op de prijs zonder rekening te houden met circulaire businessmodellen. Om van de standaardprocedures los te komen, is meer inzetten op kennis over circulair aankopen noodzakelijk.

- We steunen de transitie naar een klimaatneutraal Europa. De impact van de Europese Green Deal en "Fit for 55"-maatregelen op de investeringszekerheid, **duurzaamheid en competitiviteit voor de industrie moeten hierbij bewaakt worden** en indien nodig moet dit beleid worden bijgestuurd. De transitie naar de decarbonisatie van de industrie is prioritair en de hefboomen hiervoor (energie-efficiëntie, hernieuwbare energie, koolstofarme energie en -technologieën, energiedragers etc.) moeten flexibel, op kostenefficiënte wijze en technologie-neutraal ingezet worden.

Jan Jambon

Minister-president van de
Vlaamse Regering en Vlaams minister
van Buitenlandse Zaken, Cultuur,
Digitalisering en Facilitair Management

Jo Brouns

Vlaams minister van Werk, Economie,
Innovatie en Landbouw

Gwendolyn Rutten

Viceminister-president van de
Vlaamse Regering
Vlaams minister van Binnenlands Bestuur,
Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen

Ben Weyts

Viceminister-president van de
Vlaamse Regering en Vlaams minister
van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn
en Vlaamse Rand

Zuhal Demir

Vlaams minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme

Tim Berckmoes

voorzitter Agoria Vlaanderen

Jan Desmet

Voorzitter Fedustria

Wim Michiels

voorzitter essenscia Vlaanderen

Geert Vermeersch

voorzitter Fevia Vlaanderen

Karla Basselier

CEO
Fedustria

Jolyce Demely

Algemeen Directeur
Agoria Vlaanderen

Nadia Lapage

Algemeen Directeur
Fevia Vlaanderen

Ann Wurman

Directeur
essenscia Vlaanderen